

Тема 3. Поняття прогнозування і планування

**як складової державного
податкового менеджменту**

**1. Зміст поняття «економічне
прогнозування»**

2. Співвідношення прогнозу і плану

1. Зміст поняття «економічне прогнозування»

- Прогноз – це наукове обґрунтування, ймовірне судження про можливі стани об'єкта у майбутньому, про альтернативні шляхи і терміни його здійснення. Метою прогнозу є мінімізація рівня невизначеності, у межах якого органи державної влади, які приймають рішення, можуть ефективно здійснювати свої функціональні повноваження.
- Прогнозування – специфічний вид пізнавальної діяльності, що припускає дослідження ще неіснуючого об'єкта.
- Процес розробки прогнозів називається прогнозуванням.

Економічне прогнозування – це:

- Наукова економічна дисципліна, що має своїм об'єктом процес конкретного розширеного відтворення, а предметом - пізнання можливих станів функціонуючих можливих об'єктів у майбутньому, дослідження закономірностей і способів розробки економічних прогнозів.
- Процес розробки економічних прогнозів, заснований на наукових методах пізнання економічних явищ і використанні всієї сукупності методів, засобів і способів економічної прогностики.

функції економічного прогнозування

- науковий аналіз економічних, соціальних, науково-технічних процесів і тенденцій;
- дослідження об'єктивного розвитку економіки і соціально-економічних явищ у конкретних умовах у певний період;
- оцінка об'єкта прогнозування;
- виявлення альтернатив розвитку економіки і соціального розвитку;
- нагромадження наукового матеріалу для обґрунтованого вибору певних рішень.

Методи прогнозування

- сукупність способів і прийомів мислення, що дозволяють на основі аналізу ретроспективних, екзогенних (зовнішніх) і ендогенних (внутрішніх) даних, а також їх змін у розглянутому періоді часу вивести судження певної вірогідності відносно майбутнього розвитку об'єкта У більшості класифікаційних схем
- **методи прогнозування розділяються на три основні класи:**
- експертний (ґрунтується на попередньому зборі інформації (анкетування, інтерв'ювання, опитування) та її обробці, а також на судженнях експертів щодо поставленої задачі);
- екстраполяція (вивчення попереднього розвитку об'єкта і перенесення закономірностей його розвитку в минулому і сьогодні на майбутнє);
- моделювання (дослідження пошукових і нормативних моделей прогнозованого об'єкта щодо очікуваних чи намічених змін у його стані)

Взаємозв'язок між різними видами планів у бюджетному процесі

Етапи прогнозування

- визначення завдання – уточнюється об'єкт прогнозу, формується мета і завдання, визначається точність і час випередження прогнозу;
- формування об'єкта прогнозу відповідно до поставленого завдання – визначається структура об'єкта, виділяються основні фактори, з'ясовується їх підпорядкованість, ієрархічність, взаємозв'язок;
- збір ретроспективної інформації про об'єкт – визначаються джерела інформації, розробляється методика переробки і подання інформації, встановлюються її обсяги;
- формалізація задачі – розробляється методика формалізованого подання інформації і здійснюється вибір класу моделей опису об'єкта прогнозу;
- вибір методів і алгоритму – серед відомих вибирається найбільш придатний метод прогнозування, розробляється відповідний алгоритм і оцінюється точність прогнозу;
- моделювання на основі ретроспективних даних оцінки якості моделі;
- видача результатів прогнозу

План -це:

- Різновид управлінського рішення, змістом якого є система взаємопов'язаних, з'єднаних загальною метою, конкретно визначених завдань та заходів, які необхідно здійснити у зазначеній послідовності та у встановлені строки конкретно визначеним виконавцям.
- Під плануванням розуміється процес складання завдання, розробки, перевірки і коректування планів

Тема 2. Теоретико – організаційні основи податкового прогнозування і планування

- 1. Макроекономічне прогнозування – основа бюджетного процесу**
- 2. Податкові надходження як основне джерело формування доходів бюджету**
- 3. Зміст поняття “податкове прогнозування і планування”**
- 4. Поняття й сутність корпоративного податкового планування**

1. Макроекономічне прогнозування – основа бюджетного процесу

- Основні засади прогнозно – планової роботи у бюджетному процесі в Україні визначаються Конституцією України, Бюджетним кодексом, Законом України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України» тощо.
- Показники прогнозу економічного і соціального розвитку України разом із положеннями Програми діяльності Уряду та щорічного послання Президента України до Верховної Ради України стають основою для розроблення Державної програми економічного і соціального розвитку України на короткостроковий період, а також для оцінки надходжень та формування показників Державного бюджету України

- Основою визначення прогнозних і планових показників бюджетних доходів є макропоказники соціально – економічного розвитку країни, до яких відносяться: валовий внутрішній продукт (номінальний); темпи зниження (зростання) валового внутрішнього продукту (реального); обсяг продукції промисловості у діючих оптових цінах; валова продукція сільського господарства; індекс споживчих цін; індекс цін виробників; офіційний обмінний курс гривні до долара США; темпи росту монетарної бази; темпи росту грошової маси; грошові доходи населення: номінальні та реальні; середньомісячна зарплата робітників і службовців; індекс реальної зарплати робітників і службовців; рівень зареєстрованого безробіття на кінець року; зовнішньоторговельний оборот; експорт товарів і послуг та імпорт товарів і послуг.

- Метою розроблення прогнозу макроекономічних показників є визначення на їх основі прогнозних обсягів бюджетних ресурсів для обґрунтування податково – бюджетної стратегії на прогнозні роки.

ВВП у 2009 році

- Реальний валовий внутрішній продукт за 2009 рік склав 84,9 % щодо попереднього року у постійних цінах 2007 року. Номінальний валовий внутрішній продукт протягом 2009 року у цілому становив 914,7 млрд. грн., що на 3,7 % менше показника минулого року. Падіння валового внутрішнього продукту є результатом зменшення внутрішнього попиту, а також темпів приросту валової доданої вартості майже в усіх галузях економіки. Зниження обсягів промислового виробництва в Україні у 2009 році порівняно з відповідним періодом минулого року становило 21,9 %. Характерною рисою 2009 року також було зменшення річного обороту роздрібної торгівлі на 16,6 %, порівняно з відповідним показником попереднього року, що є підтвердженням зниження внутрішнього попиту

Інфляція як макроекономічний показник

- Економічне зростання можливе не тільки за низької, а й за відносно високої інфляції. Наприклад, у Бразилії в 1993 – 1995 рр. за умов інфляції понад 2000 % на рік приріст валового внутрішнього продукту перевищував 4 %. У Туреччині протягом останніх років спостерігається річне економічне зростання на рівні 4 – 9 % при темпах приросту споживчих цін на 66 – 106,3 %. Зокрема, М. Брюно визначає небезпечним для економіки рівень інфляції, який перевищує 20 %, а згідно з висновками С. Фішера, Р. Саха, К. А. Вега, для перехідної економіки в цілому поріг рівня інфляції, який не пригнічує економічного зростання, становить 50 %. За певних обставин інфляція не тільки не стримує економічну активність, а навіть (при узгодженні з усіма іншими складовими економічного зростання) стимулює її.
- Але існує і точка зору, згідно з якою необґрунтований високий рівень інфляції не сприяє прямому збільшенню реального зростання валового внутрішнього продукту та приросту доходів.
- В інших дослідженнях на тему інфляції відзначається, що темпи економічного росту знижуються, як тільки інфляція перевищує 1 – 3 % в індустріально розвинутих країнах та 7 – 11 % у країнах, що розвиваються
[

Експорт та імпорт як макроекономічні показники

- За 2009 рік обсяг експорту українських товарів зменшився на 40,7 % порівняно з показником 2008 року і склав 39,7 млрд. дол. США. Обсяг експорту послуг у 2009 році становив 9,5 млрд. дол. США і щодо показника відповідного періоду минулого року склав 81,1 %. Товарний імпорт України за 2009 рік склав 45,4 млрд. дол. США, що становить 53,1 % показника імпорту товарів за 2008 рік. Обсяг імпорту послуг в Україну у 2009 році становив 5,2 млрд. дол. США та зменшився на 20,1 % порівняно з показником 2008 року. Таким чином, на фоні суттєвого зменшення обсягів експорту та імпорту у 2009 році відбулося їх вирівнювання. У результаті цього від'ємне сальдо зовнішньоторгівельного балансу України за 2009 рік склало лише 1,4 млрд. дол. США порівняно з 13,3 млрд. дол. США у 2008 році

Методика розрахунку прогнозних показників

- Базою для проведення розрахунків прогнозних показників доходів зведеного та Державного бюджетів України на відповідний рік, є показники соціального та економічного розвитку країни. Вони розробляються у відповідності з Законом України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України".
- В рамках цієї роботи необхідно провести такі дослідження:
 - а) проаналізувати діючі методики прогнозування показників соціального та економічного розвитку країни на предмет ефективності їх застосування;
 - б) використати методичні підходи щодо розробки прогнозів соціального та економічного розвитку, що застосовуються провідними країнами світу;
 - в) провести ретроспективний аналіз методик складання показників соціального та економічного розвитку країни, що застосовуються в Україні;
 - г) визначити відхилення (похибки прогнозу) задекларованих прогнозних показників та їх фактичного виконання;
 - д) пояснити причини відхилень та підготувати пропозиції щодо вдосконалення діючих методик з урахуванням світового досвіду складання показників соціального та економічного розвитку

2. Податкові надходження як основне джерело формування доходів бюджету

- Доходи бюджету – це частина фінансових ресурсів держави, які формуються згідно з юридичними нормами та відповідним механізмом і необхідні державі для забезпечення своєї діяльності і виконання визначених функцій. Вони відображають економічні відносини держави з підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності, суб'єктами підприємницької діяльності, а також фізичними особами, які виникають у процесі формування централізованих грошових фондів держави шляхом справляння відповідних платежів.

Мета бюджетного прогнозування

- На основі тенденцій, які склались, конкретних соціально – економічних умов і перспективних оцінок, розробити і обґрунтувати оптимальні шляхи розвитку бюджету і на цій основі дати пропозиції по вдосконаленню його формування і виконання.

Мета планування доходів бюджету

- Визначення реальних обсягів їхніх надходжень у розрізі окремих видів, адміністративно – територіальних утворень, а також розробка необхідних заходів щодо їхньої мобілізації до відповідних бюджетів.